

NIKOLINA REBRINA

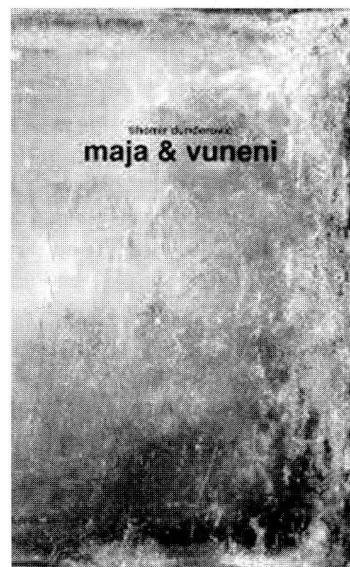
OD PREDPOEZIJE DO POEZIJE ILI KAKO OMATATI RIJEČI

TIHOMIR DUNĐEROVIĆ: *MAJA & VUNENI*, TRAG CRVENO&TEXT-GRUPA, ZAGREB, 2013.

Tihomir Dunđerović ima novu pjesničku zbirku – vijest je to koja je odjeknula krajem listopada u malim, ali ne slabašnim, osječko-đakovačkim književnim krugovima i koja je razveselila ljubitelje Tihomirova stvaralaštva. Dunđerović je prije svega poznat kao mix-medij-ski autor (kako ga određuje Goran Rem), kao profesor hrvatskog jezika i književnosti i diplomirani knjižničar, kao izlagač skulptura, objekata i instalacija, kao glazbenik (svirao bubnjeve i udaraljke) te kao izvođač performansa. Šira ga je javnost upoznala preko zbirke *Psiho, ptice* (2005.) koja je na *Drenovačkim pjesničkim susretima* nagrađena kao najbolji neobjavljeni pjesnički rukopis. Osam godina kasnije Tihomir je objelodanio i drugu zbirku pod nazivom *maja & vuneni*.

Autor se već naslovom odlučio poigrati s čitateljima - inzistirajući na malim slovima dehumanizira "likove" pjesničke zbirke i od njih čini stvari, barem na prvi pogled, jer nemoguće je ne zapitati se je li

maja žargonski izraz za majicu, dok *vuneni* označava gradbenu tvornost, materijal. Također, iskustvo će čitatelja *vuneni* asociirati i na Vladovićevu *Vestu s greškom* koja tematizira proizvodni proces, proces stvaranja poezije pa se zapitate je li naslov metatekstualna gesta ili je riječ o uplivu banalne svakodnevice u naslov. No već naslovnim ciklusima zbirke *maji* i *vunenom* vraćen je identitet. Govoreći o ciklusima zbirke potrebno je istaknuti kako se oni mogu podijeliti u dva međusobno neovisna dijela. Prvi je dio (*maja, vuneni, maja i vuneni, njegova mama, njena mama*) povezan biografijom "likova" pjesničkoga teksta, dok se drugi dio (*leđeno doba, više ne pišem*) može shvatiti kao dominacija autobiografizma i metatekstualnosti. S obzirom na naslove početnih poetskih ciklusa u zbirci i pjesme pisane prozno, Tihomirova zbirka intertekstualizira s formama romana, dramskim tekstom i scenarijem. Narativnost, naslovna i poneka sadržajna opisnost likova (ali ne uvijek i lirskih subjekata!) dijalogizira s formom romana, podjela na

likove i njihovi monolozi povezuju poeziju s dramom, dok je svojevrsni početni nacrt priče koja će se pratiti u zbirci (ali ne i ispratiti!) veza sa scenarijem. Moguće je zaključiti kako se žanrovska hibridnost kao dominantno obilježje suvremene književne produkcije nameće i kao bitno obilježje ove pjesničke zbirke.

Kao što je istaknuto, Dunderović ne ostaje u potpunosti vjeran stihu, već pokazujući svoju kreativnost i svježinu u suvremenom pjesništvu, miješa poeziju u prozi sa stihovanim redcima. Zbirku karakterizira i izostanak interpunkcije (ali ne uvijek i ne u potpunosti), ludistički spojevi riječi te intermedijalna veza s crtanim filmom i internetom. Karakteristično je i korištenje asonance, aliteracije i onomatopejskih riječi kako bi se fonetskim obilježjima fonema prikazala semantika riječi (...*šašav si sine sve dok šaš ti u kosi / ...predajem se šumi i šuški kukuruza...*). Izostanak interpunkcije odražava tok svijesti lirskoga subjekta ili asocijativnost kojom se vode i stvaraju priče iz prvog dijela zbirke. Budući da to dovodi i do česte promjene lirskoga subjekta (nekoliko različitih, hiperproduktivnih Ja, Mi ili konkretnim imenom označeni subjekti), stvara se dojam nemogućnosti identitetnog ostvaraja jednog Nad Ja koje cijelo vrijeme kao da lebdi oko stihova i "priča priču", što izrazito podsjeća na sveznajućeg pripovjedača u prozi. Iako u pjesmama postoji ta instanca koja poznaje cijelu priču, čitatelji ostaju uskraćeni za konkretne informacije, a podastire im se niz banalnih situacija, pa nedefiniranost pridonosi univerzalnosti. Tako *maja*, *vuneni*, *njena mama* ili *njegova mama* mogu postati bilo tko jer nemaju utvrđeni identitet. Gradeći cikluse prvog dijela zbirke na temelju životnih priča "likova" stavlja se naglasak na *male priče* koje se afirmiraju kao dominantno sredstvo i potiru *velike, univerzalne priče*. Taj je postupak, kao i niz uspostavljenih odnosa prema drugim medijima, odraz poetičke pripadnosti neoegzistencijalizmu koji tematizira banalnu svakodnevicu, problem neposredne komunikacije i male priče preko kojih progovara o slomljenom identitetu lirskoga subjekta zbog za-

gušenosti medijskim inovacijama. Zbog toga u postmodernom vremenu čak i riječi postaju ugrožene, jer ih zamjenjuju grafički znakovi nove tehnologije (*zato je još više zaboljelo / kad se jedinica s njenog jezika odlomila / i zarila u moje elektroničko <3*). Problem identiteta lirskoga subjekta potvrđuju i reminiscencije na ruralno djetinjstvo koje kriju odjeke panonizma (*kukuruz, trava, trska, zemlja, polje...*) i motivske točke (*zemlja i voda*) preko kojih se subjekt pokušava identitetno utvrditi.

Ciklusi drugog dijela u *maji & vunenom* bilježe grad kao mjesto pamćenja i osobnog identiteta poigravajući se ujedno i autobiografskim elementima. Tihomirovu *predpoeziju* (kako ju imenuje lirski subjekt: *bilježim samo mobitelom / ili fotoaparatom sličice / u kojima uočim ono nešto / oko čega bih mogao omatati riječi. / volim ih zvati predpoezijom / i misliti o tim sličicama / kao o sirovini.*) moguće je iščitati kao metajezičnu gestu kojom otkriva način na koji nastaje njegova poezija, osobito početni ciklusi zbirke koji su građeni kao naracija oko uhvaćenih slika. Zbog toga je zbirku *maja & vuneni* moguće promatrati i kao filmski strukturiranu umjetninu. I u ovu, kao i u prvu, pjesničku zbirku Tihomir neizravno unosi pojedine biblijske motive (*osuđivanje (kamenovanje) drugih, zli jezici, zmijske, riječi kao kuke u raskoljenim daskama*) kojima potvrđuje problem naše suvremenosti – inferiornost poezije spram *predpoezije*, odnosno inferiornost riječi nad vizualnom tehnologijom i medijima općenito. Također, to postiže i ponavljanjem i nago milavanjem upitnih konstrukcija iz kojih vrišti očaj lirskoga subjekta čiji se identitet simboliziran stupom počeo urušavati još dok su čitatelji upoznavali *maju* (...*bio sam samo stup o koji se očešala. jednom, pa / još jednom, pa još jednom. sve dok se stup nije počeo urušavati.*). Zanimljivo je

da se problem identitete praznine, kako ističe Sanja Jukić u pogovoru zbirke, ostvaruje miješanjem različitih retoričkih diskursa. Naime, u pjesnički se diskurs uvodi trač kao *sugestija labilne i informacijski nepouzdanе strukture kao osporavatelja vjerodostojnosti izgovorenoga (zar ne vidite gospođo oni bacaju otpatke preko balkona njihovo dijete / urla ispred zgrade skače stepeništem i mumlja njihovo dijete / neprekidno mrmlja lomi riječi guta slogove i ispušta potoke slina pa / vidite li vi to dijete...)*, što pojašnjava S. Jukić. Vjerodostojnošću se lirski subjekt poigrava i u drugom dijelu zbirke, osobito u posljednjim pjesmama koje su snažno obilježene autobiografskim iskazima, tako što mijenja svoju perspektivu ili preuzima drugi rod te time efekt autobiografizma biva upitan.

Tihomirova zbirka zasigurno nudi svježinu, omogućuje retrogradno čitanje i dopušta čitatelju povlaštenu poziciju jer mu omogućuje suvoajerski dijeliti prostor teksta, zbilje i emocija lirskoga subjekta. Vjerujem kako će svaki obrazovani čitatelj biti oduševljen *majom & vuneni* jer se ta suvremena zbirka uspjela izdići iz mase dobre poezije i pružiti čitatelju zanimljiv prostor za lutanje. No isto se ne bi moglo reći i za predstavljanje te zbirke koje je održano 8. studenoga, 2013. u Đakovu u ugodnom prostoru *caffé bara Vigor – House of good music*. U nsvakidašnjem su i neuobičajenom predstavljanju uz autora Tihomira Dunderovića sudjelovali i pogovarateljica zbirke Sanja Jukić, Krasanka Kakaš i Robert Francem. Ugodna atmosfera i opuštenost idejne su niti kojima se vodilo predstavljanje, no, nažalost, zbog prekomjerne doze opuštenosti u izvedbi, ono je djelovalo neorganizirano. Pitanja koja su postavljana autoru (Krasanka Kakaš i Robert Francem) djelovala su nepripremljeno, kao da su osmišljena

na licu mjesta te se njima inzistiralo na autorovu osobnom životu. Daka-ko da se time pokušalo otkriti i tko je *maja*, a tko *vuneni*, odnosno jesu li to članovi obitelji Dunderović (kao da odavno nismo razgraničili subjekt od autora!). O samoj zbirci čulo se jedino u sustavnom i stručnom govoru Sanje Jukić koja se ipak trudila biti razumljiva cjelokupnoj publici. Govoriti stručno i vjerojatno nerazumljivo većini ili govoriti o autoru i njegovu životu pitanje je o kojem bi se moglo polemizirati. No s obzirom na publiku koja je bila na predavljanju i koja većinom

pripada intelektualnim krugovima, čini se opravdanim zahtijevati više pitanja o strategijama na kojima je građena zbirka, nego o prošlom vremenu i događajima koje su pojedini predstavljači zbirke dijelili s autorom. Predstavljanje je obilježio i izrazito zanimljiv *literarni dvoboj* između autora Tihomira Dunderovića i Kristine Krušelj, studentice hrvatskoga jezika i književnosti. Budući da je posljednja Dunderovićeve pjesma *znaš li da studenti na fakultetu analiziraju moje pjesme?* nastala kao reakcija, kako i sam naslov upućuje, na studentski seminar o jednoj

od njegovih pjesama, tako je i Dunderović svojom poezijom potaknuo mladu i perspektivnu studenticu Kristinu Krušelj da poetskom riječju odgovori na zbirku *maja & vuneni*. Je li "učenik" pobijedio "učitelja" pitanje je koje će, nadamo se, dati konačan odgovor u Kristininom literarnom prvimjencu. Iako je dobro osmišljenom predavljanju nedostajala isto takva realizacija, zbirka *maja & vuneni* izvrsnim pjesničkim tekstovima koje nudi, izbrisat će taj pomalo gorki okus kod publike koja je od predavljanja, možda pretenziosno, očekivala isto što i od zbirke.